

Lege werf nu een steeg

Waar komt de naam Lombardsteeg vandaan? Waarom heeft Leiden een Schagensteeg? Wie woonde er in de Bouwelouwensteeg? Waar heeft de Spijkerboorsteeg zijn naam aan te danken? Hoeveel Molenstegen waren er vroeger in Leiden? Op deze en andere vragen geeft de historische serie Langs Leidse Stegen een antwoord. Vandaag: de Legewerfsteeg.

De Legewerfsteeg loopt van de Haarlemmerstraat naar de Van der Werfstraat. Op de hoek met de Haarlemmerstraat zit al sinds 1948 de sportzaak van Wout Bergers, inmiddels dus al bijna 65 jaar. De Legewerfsteeg begon zijn carrière in de middeleeuwen als watersteegje naar de Maredorpse Achtergracht, het water dat tot 1861 stroomde op de plaats van de huidige Van der Werfstraat. Vanuit de steeg kwam je vervolgens met een bruggetje aan de overkant van de gracht, waar in de tweede helft van de zestiende eeuw het huis van een zekere Pieter Adriaenszoon stond. Nu is daar studentencomplex de Pelikaanhof.

Het huis van Pieter Adriaenszoon stond op de werf tussen de Maredorpse Achtergracht en de Oude Vest en daar was ook zijn zeemtouwerij gevestigd. Het was dus geen molenwerf, scheepswerf of timmerwerf, maar een zeemtouwerswerf. Hier werd zeer dun en soepel leer gemaakt van het soort dat we nu nog steeds zeemleer noemen. Daarnaast hield Pieter zich bezig met de handel in huiden en bont, waarmee hij een behoorlijk fortuin vergaarde.

Hoewel zijn vader de achternaam Vermeer droeg, koos Pieter voor een andere achternaam. Hij noemde zich namelijk Van der Werf, naar de locatie waar hij zijn bedrijf had. Uit de geschiedenis kennen we Pieter Adriaenszoon van der Werf echter niet zozeer als zeemtouwer en huiden- en bonthandelaar, maar als burgemeester van Leiden tijdens het beleg. Hij werd beroemd door de aan hem toegeschreven uitspraak dat hij graag zijn lichaam zou opofferen om de hongerende Leidse bevolking daarmee van eten te kunnen voorzien. Zover kwam het echter niet en na het ontzet op 3 oktober 1574 leefde hij nog ongeveer dertig jaar voor hij in

januari 1604 op 75-jarige leeftijd overleed.

Eind vijftiende eeuw heette de steeg de Craeyevangersteeg. Die naam verwijst waarschijnlijk naar een van de eerste bewoners van de steeg, iemand die beroepsmatig of uit liefhebberij kraaien ving. Aan het begin van de zeventiende eeuw stonden de erfgenamen van burgemeester Van der Werf een deel van hun grond langs de Craeyevangersteeg aan de stad af. Deze gebruikte de grond om de tot die tijd vrij smalle steeg aanzienlijk te verbreden. De steeg werd ongeveer drie keer zo breed als daarvoor. Op oude stadsplattegronden staan er zelfs bomen ingetekend, iets waar in de meeste Leidse stegen absoluut geen ruimte voor was.

Tegen het eind van de zeventiende eeuw kreeg de steeg zijn huidige naam: Legewerfsteeg. Die naam lijkt erop te wijzen dat de zeemtouwerij toen inmiddels niet meer in gebruik was en dat de werf kennelijk op dat moment ook nog geen andere bestemming had gekregen. De steeg die naar de leegstaande werf leidde, werd daarom de Legewerfsteeg genoemd en heeft die naam tot de dag van vandaag gehouden.

TANNEKE SCHOONHEIM

Dr. Schoonheim werkt op Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden.
Reageren: tanneke.schoonheim@inl.nl

LEGEWERFSTEEG

